

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 października 2022 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO Joanna Cyganek

Protokolant: protokolant sądowy Alicja Kowalska

po rozpoznaniu w dniu 13 października 2022 r. w Bydgoszczy na rozprawie

sprawy z powództwa (...) sp. z o.o. sp. j.
z siedzibą w K.

przeciwko A. R. i R. R.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

1. uznaje umowę sprzedaży nieruchomości, zawartą w dniu 27 kwietnia 2017 r. w formie aktu notarialnego, Rep. A nr (...), pomiędzy dłużnikiem (...) sp. z o.o. reprezentowanym przez Prezesa Zarządu Spółki - B. N., a pozwanymi A. i R. R., przed notariuszem A. K. (1), Kancelaria Notarialna z siedzibą w T., położonej w miejscowości N., stanowiącej działkę o nr (...), o powierzchni 0,0372 ha, dla której Sąd Rejonowy w Bydgoszczy X Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...), za bezskuteczną względem strony powodowej - (...) sp. z o.o. sp. j. - w celu zaspokojenia wierzytelności przysługującej stronie powodowej względem (...) sp. z o.o., wynikającej z tytułu wykonawczego - nakazu zapłaty z dnia 3 lutego 2017 r. wydanego przez Sąd Okręgowy w Krakowie IX Wydział Gospodarczy, sygn. akt IX GNc 1624/16, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności dnia 10 kwietnia 2017 r., opiewającej na kwotę 108.401,48 (sto osiem tysięcy czterysta jeden złotych 48/100) zł z tytułu pozostałej do zapłaty należności głównej, kwotę 9.890,00 (dziewięć tysięcy osiemset dziewięćdziesiąt 00/100) zł tytułem kosztów procesu oraz kwotę 126,00 (sto dwadzieścia sześć 00/100) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania klauzulowego;

2. zasądza od pozwanych na rzecz powódki kwotę 11.338 (jedenaście tysięcy trzysta trzydzieści osiem) zł tytułem zwrotu kosztów procesu wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

SSO Joanna Cyganek

Sygn. akt I C 248/21

UZASADNIENIE

Powódka (...) sp. z o.o. sp. j., wniosła o uznanie umowy sprzedaży nieruchomości, zawartej w dniu 27 kwietnia 2017 r. w formie aktu notarialnego, Rep. A nr (...), pomiędzy dłużnikiem (...) sp. z o.o. reprezentowanym przez Prezesa Zarządu Spółki - B. N., a pozwanymi A. i R. R., przed notariuszem A. K. (1), Kancelaria Notarialna z siedzibą w T., położonej w miejscowości N., stanowiącej działkę o nr (...), o powierzchni 0,0372 ha, dla której Sąd Rejonowy w Bydgoszczy X Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...), za bezskuteczną względem strony

powodowej w celu zaspokojenia wierzytelności przysługującej stronie powodowej względem (...) sp. z o.o., wynikającej z tytułu wykonawczego - nakazu zapłaty z dnia 3 lutego 2017 r. wydanego przez Sąd Okręgowy w Krakowie IX Wydział Gospodarczy, sygn. akt IX GNc 1624/16, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności dnia 10 kwietnia 2017 r., opiewającej na kwotę 108.401,48 zł z tytułu pozostałej do zapłaty należności głównej, kwotę 9.890,00 zł tytułem kosztów procesu oraz kwotę 126,00 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania klauzulowego. Strona powodowa wniosła również o zasądzenie od pozwanych na jej rzecz kosztów procesu wraz z kosztami zastępstwa procesowego wg norm przepisanych wraz z odsetkami, o ile nie zostanie sporządzony spis kosztów.

W uzasadnieniu powódka wskazała, iż wyrokiem Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 3 lutego 2017 r. zasądzono od (...) sp. z o.o. na rzecz powodowej spółki kwotę 213.761,39 zł tytułem należności głównej wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie. W związku z brakiem uiszczenia wskazanej kwoty na rzecz powódki wszczęto przeciwko dłużnej spółce postępowanie egzekucyjne. P. egzekucyjne zostało umorzone w dniu 30 stycznia 2018 r. z powodu bezskuteczności egzekucji. Dłużnik był właścicielem nieruchomości położonej w miejscowości N., którą sprzedał pozwanym A. i R. R. za cenę 430.000 zł. Powódka pismem z dnia 3 października 2017 r. wezwała pozwanych do zapłaty należności, ewentualnie wskazania wystarczającego do zaspokojenia wierzyciela mienia dłużnej spółki. Pozwani nie uznali roszczeń powódki i nie uregulowali wskazanej przez nią należności.

W odpowiedzi na pozew pozwani wnieśli o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie na ich rzecz od powódki kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu stanowiska pozwani wskazali, że w umowie sprzedaży nieruchomości, dłużnik B. N. oświadczył, że względem reprezentowanej spółki nie toczy się postępowanie likwidacyjne, upadłościowe bądź naprawcze oraz, że nie zachodzą przesłanki do wszczęcia postępowania naprawczego bądź upadłościowego. W związku z powyższym, pozwani nie wiedzieli o zadłużeniu spółki. B. N. po zawarciu aktu notarialnego poinformował pozwanych, że wskazany w akcie rachunek bankowy został zamknięty i w związku z powyższym żąda zapłaty w formie gotówki. Pozwani wyjaśnili, że zapłacili B. N. kwotę 230.000 zł. Ponadto pozwani zawarli z B. N. umowę najmu niniejszej nieruchomości i do listopada 2017 r. B. N. mieszkał w nieruchomości pozwanych, uiszczał czynsz, następnie zagroził, że nie będzie tego robił i w konsekwencji pozwani zażądali od niego opuszczenia domu.

Pozwani wyjaśnili, że nie wiedzieli, iż czynność sprzedaży nieruchomości może ewentualnie zostać dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli spółki. Pozwani stwierdzili, że zapłacili za niniejszą nieruchomość cenę rynkową, w związku z czym nie uzyskali korzyści majątkowej kupując nieruchomość. Ponadto kupując wskazaną nieruchomość, nie mieli żadnych informacji o sytuacji majątkowej sprzedającego za wyjątkiem obciążenia hipotecznego nieruchomości.

W dalszym toku postępowania strony podtrzymały stanowiska dotychczas zajęte w sprawie.

Sąd ustalił, co następuje:

Sąd Okręgowy w Krakowie IX Wydział Gospodarczy nakazem zapłaty z dnia 3 lutego 2017 r. w sprawie o sygn. akt IX GNc 1624/16 (sprostowany postanowieniem z dnia 27 kwietnia 2017 r.) zasądził od (...) sp. z o.o. z siedzibą w B. na rzecz powódki kwotę 213.761,39 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie oraz koszty procesu w wysokości 9.890 zł. Wskazany nakaz zapłaty został zaopatrzony w klauzulę wykonalności w dniu 10 kwietnia 2017 r.

Przeciwko dłużnej spółce (...) sp. z o.o. z siedzibą w B. prowadzone było postępowanie egzekucyjne przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Bydgoszczy P. H..

W dniu 22 listopada 2017 r. sporządzony został wykaz majątku dłużniczki (...) sp. z o.o. z siedzibą w B.. Wskazano, że spółka nie prowadzi działalności gospodarczej i nie osiąga przychodów. Ponadto, że rachunek bankowy spółki został zajęty w wyniku trwającej egzekucji komorniczej. W Krajowym Rejestrze Sądowym widnieje informacja o zadłużeniu spółki (...).

Postanowieniem z dnia 30 stycznia 2018 r. postępowanie egzekucyjne zostało umorzone wobec stwierdzenia bezskuteczności egzekucji.

dowód: nakaz zapłaty Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 3 lutego 2017 r. k. 18, postanowienie z dnia 27 kwietnia 2017 r. k. 19, postanowienie z dnia 30 stycznia 2018 r. k. 20, wykaz majątku (...) sp. z o.o. k. 36-39, zawiadomienie o przeszkodzie w realizacji zajęcia-zbieg egzekucji k. 40, raport z (...) dłużniczki k. 41-42, wydruk zestawienia informacji gospodarczych k. 121, postanowienie Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 15 września 2017 r. k. 122,

B. N. działający w imieniu spółki pod firmą (...) sp. z o.o. z siedzibą w B. zawarł w dniu 27 kwietnia 2017 r. z pozwanymi R. R. oraz A. R., umowę sprzedaży nieruchomości. Została ona zawarta w formie aktu notarialnego, Repertorium A (...). Przedmiotem tej umowy była nieruchomość położona w miejscowości N. wpisana w księdze wieczystej nr (...), dla której księgę wieczystą prowadzi Sąd Rejonowy w Bydgoszczy. Pozwani w związku z umową sprzedaży stali się współwłaścicielami wskazanej nieruchomości. Cena sprzedaży wyniosła 430.000 zł.

W § 4 umowy sprzedaży wskazano, że cena w podanej wysokości zostanie zapłacona w następujący sposób: 230.000 zł na rachunek (...) spółki (...), a kwota 200.000 zł na rachunek bankowy w celu spłaty zadłużenia wobec banku (...) S.A. Oddział w B., z tytułu pożyczki korporacyjnej, zabezpieczonego hipoteką.

dowód: umowa sprzedaży w formie aktu notarialnego Repertorium A (...) k. 57-61, odpis treści księgi wieczystej nr (...) k. 46-50,

Pismem z dnia 3 października 2017 r. powódka wezwała pozwanych do zapłaty łącznie kwoty 137.301,09 zł. W odpowiedzi pozwani wskazali, że nie znajdują podstaw do uwzględnienia roszczenia powódki.

dowód: pismo powódki z dnia 3 października 2017 r. wraz z odpowiedzią pozwanych z dnia 16 października 2017 r. k. 21-24,

Pozwani zbyli całość niniejszej nieruchomości, zawierając w dniu 18 stycznia 2019 r. umowę sprzedaży w formie aktu notarialnego Repertorium A nr (...). Cena sprzedaży wyniosła 235.000 zł. Kupujący nabyli nieruchomość za korzystną cenę, ponieważ pozwani przyznali, że nieruchomość jest zadłużona.

dowód: umowa sprzedaży w formie aktu notarialnego Repertorium A nr (...) k. 51-56, zeznania świadka A. K. (2) k. 141v-142, zeznania świadka B. K. k. 142-142v, zeznania świadka P. K. k. 142v-143,

Wyrokiem zaocznym z dnia 2 sierpnia 2018 r. Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VIII Wydział Gospodarczy zasądził od B. N. na rzecz powódki kwotę 125.819,97 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie oraz kwotę 11.613,20 zł tytułem kosztów procesu.

W dniu 27 czerwca 2019 r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Nowym Sączu T. S. sporządził notatkę urzędową, w której wskazał, że w dniu 26 czerwca 2019 r. rozmawiał z B. N., który poinformował, że nieruchomość, w której obecnie zamieszkuje została sprzedana pozwany, które wiedziało o długach (...) Sp. z o.o., której dłużnik był prezesem i w imieniu której dokonywał sprzedaży. Ponadto dłużnik oświadczył, że pozwani są jego byłymi współpracownikami. B. N. w trakcie spontanicznej rozmowy z komornikiem T. S. przyznał, że pozwani bardzo dobrze znają jego sytuację finansową.

Pismem z dnia 14 września 2020 r. powódka wezwała pozwanych do zapłaty kwoty 158.974,94 zł. W odpowiedzi pozwani ponownie wskazali, że nie uznają roszczeń powódki.

dowód: wyrok zaoczny Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z dnia 2 sierpnia 2018 r. k. 25, zapisek urzędowy z dnia 27 czerwca 2019 r. k. 26, pismo powódki z dnia 14 września 2020 r. wraz z odpowiedzią pozwanych k. 27-35, zeznania świadka T. S. k. 221v-222,

Dłużnik B. N. znał się z pozwanymi ok. 10 lat przed sprzedażą nieruchomości. Strony miały regularny kontakt. Pozwanego R. R. nie zdziwiła informacja, że B. N. zamyka konto bankowe.

dowód: zeznania świadka J. S. k. 143-144, zeznania pozwanej A. R. k. 221-222, zeznania pozwanego R. R. k. 222-223, wydruk z (...) pozwanych k. 43-44, wydruk z PanoramyFirm k. 45, zeznania świadka B. N. k. 183v-185,

B. N. wiedział, że jego spółka miała dług wobec powódki. Z pozwanym współpracował, R. R. udzielał mu pożyczek. Pozwani wiedzieli o złej sytuacji finansowej B. N.. Mieli tego świadomość przy podpisaniu aktu notarialnego w 2017 r. Już wtedy spółka miała zadłużenie w Urzędzie Skarbowym i ZUSie. B. N. nie otrzymał pieniędzy od pozwanych za transakcję dotyczącą niniejszej nieruchomości. Strony darzyły się zaufaniem. B. N. po sprzedaży niniejszej nieruchomości w dalszym ciągu w niej mieszkał. W dniu 31 grudnia 2018 r. umowa najmu została pomiędzy stronami rozwiązana.

dowód: umowa najmu domu jednorodzinnego k. 97-101, rozwiązanie umowy najmu k. 102, zeznania świadka B. N. k. 183v-185,

Pozwana A. R. nie była świadkiem zapłaty ceny za niniejszą nieruchomość.

dowód: zeznania pozwanej A. R. k. 221-222.

Stan faktyczny w przedmiotowej sprawie Sąd ustalił na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach sprawy, które nie budziły wątpliwości Sądu, a które to nie były kwestionowane przez żadną ze stron pod względem ich autentyczności jak i prawdziwości zawartych w nich informacji.

Nie były istotne dla rozstrzygnięcia dokumenty w postaci wydruku rachunku bankowego pozwanych oraz dowody wypłat z ich konta. Dowody te potwierdzają jedynie, że pozwani dokonywali transakcji płatniczych oraz, że wypłacali pieniądze z konta, jednak nie potwierdzają, że kwoty te zostały przekazane dłużnikowi B. N.. Pozwani nie udowodnili zatem w żaden sposób, że uiszcili B. N. wskazaną w umowie sprzedaży kwotę za zakup niniejszej nieruchomości.

Podstawę ustaleń faktycznych stanowiły co do zasady także zeznania świadków oraz pozwanych, albowiem były jasne, logiczne i korespondowały z pozostałym materiałem dowodowym zebrany w sprawie. Sąd nie dał wiary jedynie zeznaniom pozwanych, w zakresie ich wiedzy o istnieniu zobowiązania konkretnie wobec powódki oraz zapłaty pełnej ceny za niniejszą nieruchomość. Pozwany stwierdził, że wcześniej nie pożyczał pieniędzy B. N., pierwszy raz miało to miejsce dopiero rok po sporządzeniu aktu notarialnego sprzedaży nieruchomości. Pozwany przyznał, że znali się ok. 10 lat, utrzymywali kontakt, a jednocześnie stwierdził, że w 2017 r. nikt nie wiedział, że B. N. ma problemy finansowe. Twierdzenia pozwanego nie znajdują potwierdzenia w pozostałym materiale dowodowym znajdującym się w aktach sprawy. Świadek B. N. wyjaśnił, że nie dostał pieniędzy od pozwanych za wskazaną nieruchomość, a z pozwanymi znali się od wielu lat. Świadek J. S. potwierdził, że strony łączyła wieloletnia relacja oraz, że miały ze sobą regularny kontakt.

Na podstawie art. 235² § 1 pkt 5 k.p.c. Sąd pominął wniosek o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego na okoliczność ustalenia rzeczywistej wartości rynkowej niniejszej nieruchomości. W ocenie Sądu okoliczności, które dowód miałby wykazać, zostały udowodnione innymi dowodami w sprawie, a ponadto zmierzałoby to jedynie do przedłużenia postępowania.

Sąd zważył, co następuje:

Powódka oparła swoje powództwo na art. 527 k.c., tj. skardze pauliańskiej. W ocenie powódki, B. N. działający w imieniu dłużnej spółki pod firmą (...) sp. z o.o. z siedzibą w B., dokonał czynności prawnej w postaci umowy sprzedaży, na podstawie której pozwani (osoby trzecie) uzyskały korzyść majątkową. Czynność ta została wykonana z pokrzywdzeniem powódki, która była wierzycielem (...) sp. z o.o.

Zgodnie z treścią art. 527 § 1 k.c., gdy wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. W myśl § 2 art. 527 k.c., czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności.

Przepisy § 3 i § 4 art. 527 k.c. wprowadzają ułatwienie dowodowe dla osoby występującej ze skargą pauliańską - przez ustanowienie określonych domniemań. I tak, zgodnie z art. 527 § 3 k.c., jeżeli wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Na podstawie cytowanego przepisu można wyróżnić następujące przesłanki warunkujące możliwość skorzystania przez uprawnionego z ochrony pauliańskiej:

- 1) istnienie wierzytelności podlegającej ochronie pauliańskiej;
- 2) pokrzywdzenie wierzyciela;
- 3) uzyskanie przez osobę trzecią korzyści majątkowej;
- 4) działanie dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela;
- 5) wiedza lub możliwość dowiedzenia się przez osobę trzecią, przy zachowaniu należytej staranności, o pokrzywdzeniu wierzycieli dłużnika i zła wiara osoby trzeciej.

Dla skutecznego skorzystania ze skargi pauliańskiej wszystkie wymienione przesłanki muszą wystąpić łącznie, a ciężar ich udowodnienia - zgodnie z regułą dowodową wynikającą z art. 6 k.c. obciąża wierzyciela.

Przechodząc na grunt przedmiotowej sprawy, Sąd kolejno odniesie się do przesłanek aktualizacji skargi pauliańskiej. Pierwszą z nich jest istnienie wierzytelności podlegającej ochronie. Nie ma wątpliwości, iż ta przesłanka została zrealizowana. Zobowiązanie dłużnika (...) sp. z o.o. zostało zasądzone na rzecz powódki wyrokiem Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 3 lutego 2017 r. Wskazany nakaz zapłaty został zaopatrzony w klauzulę wykonalności w dniu 10 kwietnia 2017 r. Następnie postępowanie egzekucyjne na podstawie powyższego tytułu wykonawczego prowadził Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Bydgoszczy P. H.. Wobec takiego materiału dowodowego, bez wątpienia wierzytelność podlegająca ochronie istniała. Należy również podkreślić, że wyrokiem zaocznym z dnia 2 sierpnia 2018 r. Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VIII Wydział Gospodarczy zasądził od B. N. (prezesa zarządu spółki (...)) na rzecz powódki kwotę 125.819,97 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie oraz kwotę 11.613,20 zł tytułem kosztów procesu.

Kolejną przesłanką skargi pauliańskiej jest pokrzywdzenie wierzyciela. Zgodnie z art. 527 § 2 k.c., czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności. Zgodnie z powszechnym stanowiskiem doktryny i orzecznictwa stan pokrzywdzenia wierzyciela, a zatem także powodujący go stan majątku dłużnika, prowadzący do niewypłacalności lub wyższego stopnia niewypłacalności, należy badać i oceniać nie w chwili dokonywania zaskarżonej czynności, lecz w chwili jej zaskarżenia, zamknięcia rozprawy i wyrokowania w sprawie wytoczonej na podstawie omawianego przepisu. Rzeczywista niewypłacalność dłużnika lub jej wyższy stopień musi istnieć w chwili wystąpienia ze skargą pauliańską i w chwili orzekania przez sąd o żądaniu wierzyciela uznania czynności prawnej dłużnika za bezskuteczną (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2001 r., sygn. akt V CKN 280/00; z dnia 23 lipca 2003 r., sygn. akt II CKN 299/01; z dnia 29 czerwca 2004 r., sygn. akt II CK 367/03; z dnia 15 czerwca 2005 r., sygn. akt IV CK 806/04, niepublikowane). Dlatego sąd powinien także brać pod uwagę czynności prawne zdziałane przez dłużnika już po dokonaniu zaskarżonej czynności i stan jego majątku w chwili zamknięcia

rozprawy oraz ocenić, czy między ustalonym stanem niewypłacalności lub wyższego stopnia niewypłacalności a zaskarżoną czynnością prawną istnieje związek przyczynowy. Związek ten nie musi być jednak wyłączny i jedyny. Przyczyną niewypłacalności mogą być różne zdarzenia i czynności prawne dłużnika, a jedną z nich powinna być czynność zaskarżona. Tak rozumiany związek przyczynowy występuje i przesłanka pokrzywdzenia jest spełniona także wówczas, jeżeli zaskarżona czynność, dopiero razem z innymi zdarzeniami lub czynnościami prawnymi dłużnika, doprowadziła do jego niewypłacalności, jeżeli była koniecznym składnikiem tych przyczyn i bez niej one same nie spowodowałyby niewypłacalności. Do oceny tego związku przyczynowego decydująca jest chwila, w której wierzyciel wystąpił z żądaniem uznania bezskuteczności, a nie chwila zawarcia czynności prawnej (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 października 2007 r., sygn. akt II CSK 323/07, LEX nr 319245).

W ostatnim z powołanych wyroków (sygn. akt II CSK 323/07) Sąd Najwyższy wyraził pogląd, iż konsekwencją takiej wykładni pojęcia pokrzywdzenia wierzycieli zawartego w art. 527 § 1 w zw. z § 2 k.c. jest to, że fakt otrzymania przez dłużnika świadczenia majątkowego w zamian za świadczenie będące przedmiotem zaskarżonej czynności nie musi sam przez się oznaczać, iż pokrzywdzenia nie było. Należy bowiem uznać, że tylko wtedy, gdy dłużnik w zamian za swoje świadczenie uzyskał odpowiedni ekwiwalent, który przynajmniej w tym samym stopniu co zbyty nadaje się do egzekucji i w chwili orzekania nadal znajduje się w majątku dłużnika, można uznać, że do pokrzywdzenia wierzycieli nie doszło. Jeżeli natomiast świadczenie, które otrzymał, nie było ekwiwalentne (było zaniżone), stanowiło przedmiot lub prawo, z którego egzekucja zazwyczaj jest trudniejsza lub dłuższa, niż z przedmiotu czy prawa wyzbytego, albo jeżeli dłużnik otrzymany ekwiwalent zużył w całości lub w części na inne cele niż zaspokojenie wierzycieli, ekwiwalentność czynności prawnej nie wyłącza możliwości uznania jej za bezskuteczną wobec wierzycieli na podstawie art. 527 § 1 k.c. (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 1999 r., sygn. akt I CKN 287/98; z dnia 30 listopada 2004 r., sygn. akt IV CK 285; z dnia 12 maja 2005 r., sygn. akt V CK 559/04, niepubl.).

W ramach skargi pauliańskiej, ciężar dowodu, że dłużnik po wyzbyciu się najbardziej wartościowych składników majątkowych, dysponuje innym mieniem, z którego wierzyciel może się zaspokoić, spoczywa na osobie trzeciej, która w wyniku skarżonej czynności uzyskała korzyść majątkową (art. 533 in fine k.c.). W przypadku, gdy w zamian za nabyte przez osobę trzecią składniki majątkowe dłużnik otrzymał ekwiwalent, przerzucenie ciężaru dowodu na osobę trzecią następuje, jeśli z okoliczności sprawy wynika, że zamiarem dłużnika dokonującego skarżonej czynności prawnej było uniemożliwienie skierowania egzekucji właśnie do tego zbywanego przedmiotu majątkowego, a przez to pokrzywdzenie wierzyciela (art. 527 § 1 k.c.). W takiej sytuacji, nie jest wystarczające ogólne powołanie się przez osobę trzecią na ten ekwiwalent, ale powinna wykazać, że zważywszy na rodzaj tego ekwiwalentu wierzyciel, który zaskarżył czynność prawną w trybie skargi pauliańskiej zostałaby, przy uwzględnieniu zasad pierwszeństwa egzekucyjnego, przewidzianych w art. 1025 § 1 k.p.c. zaspokojony w takim lub przynajmniej w zbliżonym zakresie, jak gdyby prowadził egzekucję ze zbytego w wyniku zaskarżonej czynności prawnej składnika majątkowego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2019 r., sygn. akt V CSK 658/17).

W ocenie Sądu, powódka udowodniła stan niewypłacalności dłużnika, czego zresztą pozwani nie kwestionowali. Pozwani nie wskazali żadnych innych przedmiotów wchodzących w skład majątku dłużnika, z których powódka mogłaby się zaspokoić. W załączonych do sprawy aktach egzekucyjnych znajduje się szereg dowodów, świadczących, że dłużnik nie posiadał majątku, z którego mógłby zaspokoić swojego wierzyciela. Ponadto działania dłużnika wprost prowadziły do pogłębiania jego stanu niewypłacalności. Sprzedaż nieruchomości dokonana z pozwanymi, bez wątplenia spowodowała pogłębienie stanu niewypłacalności, a tym samym doprowadziła do pokrzywdzenia wierzyciela. Nie uszło także uwadze Sądu, że w dniu 22 listopada 2017 r. sporządzony został wykaz majątku dłużniczki (...) sp. z o.o. z siedzibą w B.. Wskazano, że spółka nie prowadzi działalności gospodarczej i nie osiąga przychodów. Ponadto, że rachunek bankowy spółki został zajęty w wyniku trwającej egzekucji komorniczej. W Krajowym Rejestrze Sądowym widnieje informacja o zadłużeniu spółki (...). Ponadto postanowieniem z dnia 30 stycznia 2018 r. postępowanie egzekucyjne przeciwko dłużnikowi zostało umorzone wobec stwierdzenia bezskuteczności egzekucji. Warto podkreślić, iż sam dłużnik wskazywał, iż nic nie spłacił swojego zobowiązania wobec powódki. Bez wątplenia tego typu okoliczności potwierdzają bezskuteczność egzekucji wobec dłużnika.

Następną przesłanką zastosowania skargi pauliańskiej jest uzyskanie przez osobę trzecią korzyści majątkowej. W przedmiotowej sprawie nie budziło wątpliwości Sądu, iż pozwani – osoby trzecie uzyskali taką korzyść. B. N. działający w imieniu spółki (...) sprzedając pozwanym niniejszą nieruchomość przeniósł na nich własność tej nieruchomości. Oczywistym jest, że nabycie własności nieruchomości wiąże się ze znacznymi korzyściami finansowymi. B. N. w trakcie składania zeznań wyjaśnił, że nie dostał pieniędzy od pozwanych za wskazaną nieruchomość. Umowa sprzedaży została zatem przez strony zawarta, nieruchomość została przez B. N. wydana pozwanym, a cena nie została zapłacona. Wierzyciel jednak nie dochodził zapłaty wskazanej w umowie kwoty. Pozwani natomiast nie udowodnili, że wskazaną w umowie kwotę 230.000 zł zapłacili B. N.. Przedłożone przez nich dowody w postaci rachunku bankowego oraz dowody wypłat z ich konta potwierdzają jedynie, że pozwani dokonywali transakcji płatniczych oraz, że wypłacali pieniądze z konta. Biorąc pod uwagę zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, powódka wykazała uzyskanie korzyści majątkowej przez pozwanych.

Kolejną z przesłanką skargi pauliańskiej jest działanie dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela. Przepis art. 527 § 1 k.c. nie wymaga by dłużnik działał w celu (zamiarze) pokrzywdzenia wierzycieli, czyli w złej wierze. Wystarcza "świadomość" dłużnika, że czynność prawna przez niego dokonana może spowodować dla ogółu wierzycieli niemożność zaspokojenia się. Świadomość ta musi istnieć w chwili dokonania czynności prawnej. A zatem wystarczającym dla spełnienia przesłanki świadomości pokrzywdzenia wierzycieli z art. 527 § 1 k.p.c. jest, by dłużnik takie pokrzywdzenie przewidywał w granicach ewentualności (wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 31 sierpnia 2016 r., sygn. akt I ACa 568/16). W okolicznościach niniejszej sprawy Sąd nabrał przekonania, że po stronie dłużnika występowała świadomość pokrzywdzenia wierzyciela. B. N. wiedział, że ma problemy finansowe, a ponadto przyznał, że wiedział, że jego spółka miała dług wobec powódki. Miał świadomość, że Sąd Okręgowy w Krakowie nakazem zapłaty z dnia 3 lutego 2017 r. zasądził od (...) sp. z o.o. z siedzibą w B. na rzecz powódki kwotę 213.761,39 zł. Umowa sprzedaży została natomiast zawarta w dniu 27 kwietnia 2017 r., a zatem 17 dni po uprawomocnieniu się orzeczenia. Bez wątpienia działania B. N. ukierunkowane były na wyzbycie się majątku poprzez umowę sprzedaży, za którą nie uzyskał od pozwanych pieniędzy.

Przechodząc do ostatniej przesłanki skargi pauliańskiej, tj. wiedzy lub możliwości dowiedzenia się przez osobę trzecią, przy zachowaniu należytej staranności, o pokrzywdzeniu wierzycieli dłużnika i zła wiara osoby trzeciej, należy przypomnieć domniemanie z art. 527 § 3 k.c. zgodnie, z którym jeżeli wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

W istocie domniemanie wynikające z łączącego osobę trzecią z dłużnikiem stosunku bliskości (art. 527 § 3 k.c.) prowadzi do wniosku, bez konieczności dowodzenia tego przez wierzyciela, że osoba trzecia pozostająca w bliskim stosunku z dłużnikiem wiedziała o istnieniu długu oraz konsekwencjach dokonywanej czynności dla możliwości zaspokojenia się przez wierzyciela. Rzeczą wierzyciela było tylko wykazanie, że osobę trzecią łączył z dłużnikiem stosunek bliskości w chwili dokonania czynności prawnej, krzywdzącej wierzycieli. W razie wykazania tej okoliczności wierzyciel nie ma obowiązku udowadniania, że osoba trzecia wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć o świadomości dłużnika pokrzywdzenia wierzycieli. To osoba trzecia może obalić to domniemanie wykazując, że pomimo stosunku bliskości z dłużnikiem nie wiedziała o świadomości dłużnika pokrzywdzenia wierzycieli i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się o tym dowiedzieć.

Powódka wykazała, iż B. N. oraz A. i R. R. łączy stosunek bliskości. Osoby te były kiedyś współpracownikami. W dniu 26 czerwca 2019 r. komornik sądowy T. S. rozmawiał z B. N., który poinformował, że nieruchomość, w której obecnie zamieszkuje została sprzedana pozwanym, którzy wiedzieli o długach (...) Sp. z o.o., której dłużnik był prezesem i w imieniu której dokonywał sprzedaży. B. N. w trakcie spontanicznej rozmowy z komornikiem T. S. przyznał, że pozwani bardzo dobrze znają jego sytuację finansową. Ponadto, sami pozwani w trakcie składania zeznań przyznali, że znali się z B. N. ok. 10 lat przed zawarciem umowy sprzedaży. Przyznał to również w trakcie składania zeznań B. N., który zeznał również, że ich kontakt był stały, regularny oraz, że darzyli się zaufaniem. W związku z powyższym domniemywa się, że pozwani wiedzieli, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia powódki. Sąd zwraca jednocześnie uwagę,

iż pozwani nie obalili domniemania z art. 527 § 3 k.c. Przeciwnie, treść zeznań pozwanych (k. 224) oraz ich postawa podczas przesłuchania świadczą jednoznacznie, że taką wiedzę musieli mieć. Ich zeznania, szczególnie pozwanego, są dalece niekonsekwentne. Nie zdziwiło go bowiem, że dłużnik chciał zapłaty za dom w gotówce. Jednocześnie zeznał, że B. N. sprzedawał dom, bo był dla jego rodziny zbyt mały, po czym niezwłocznie oświadczył, że innego N. nie znalazł i chciałby w tym sprzedanym dalej mieszkać na podstawie najmu, co zresztą nastąpiło. Zeznał też pozwany, że B. N. chwalił się dobrą sytuacją materialną, działalność związaną z samochodami znudziła mu się i postanowił otworzyć restaurację. Jednocześnie nie zdziwiło w tej sytuacji pozwanego, że N. sprzedawał nieruchomości z niespłaconą hipoteką i to na znaczną kwotę. Zupełnie niespójne są też zeznania pozwanego, w których nie potrafił logicznie wyjaśnić, dlaczego nie spłacił tej hipoteki mimo, że termin mijał 30.09.2017r., ale w umowie sprzedaży pozwani poddali się egzekucji na rzecz banku. Zanim bank tę egzekucję wszczął, pozwani postanowili pozbyć się nieruchomości, bo jak zeznali, stwarzała problemy. Jednocześnie, mimo tych problemów z nieruchomością pozwany nadal pożyczał N. pieniądze, zatem wiedział doskonale o pogłębiającym się kryzysie finansowym dłużnika. Wreszcie, jak zeznał pozwany, nabywając nieruchomości o znacznej wartości, nawet nie wiedział jak ta hipoteka ostatecznie była wysoka.

W ocenie Sądu, pozwani bez wątpienia nie dopełnili obowiązków jako kupujący przed zawarciem umowy sprzedaży nieruchomości. Wiedzieli, że nieruchomość jest obciążona zadłużeniem hipotecznym, a mimo to zawarli umowę sprzedaży. Ponadto mogli sprawdzić w Biurze (...) lub Krajowym Rejestrze Długów czy (...) Sp. z o.o. posiada długi. Fakt, że tego nie przeanalizowali, świadczy o braku ich staranności, zatem nie mogą teraz uchylać się od odpowiedzialności.

Mając powyższe na względzie, na podstawie art. 527 k.c. Sąd orzekł, jak w punkcie 1 wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § k.p.c., zgodnie z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Sąd zasądził od pozwanych na rzecz powódki kwotę 11.338 zł tytułem zwrotu kosztów procesu wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty (punkt 2 wyroku), na którą składała się kwota 5.921 zł tytułem opłaty od pozwu, kwota 5.400 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego pełnomocnika w stawce minimalnej, oraz kwota 17 zł tytułem uiszczonej opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

SSO Joanna Cyganek